

Yrittäjyyden podcast: Yritysvastuu-jakson tekstivastine

Heikki Uusikylä:

Tervetuloa tähän Euroopan unionin osarahoittamaan podcastsarjamme 6. osaan. Minä olen Heikki Uusikylä ja tällä kertaa aiheenamme on yritysvastuu. Jatkamme tuttuun tapaan asian käsittelyä hallintotieteen maisterin, yrittäjyyden lehtori Katriina Peuhkurin kanssa. Tervetuloa Katriina.

Katriina Peuhkuri:

Kiitos Heikki kutsusta.

Heikki:

On siis tänään eettisestä johtajuudesta ja taloudellisesta vastuusta. Yritykset ylipäättään organisaatiot ovat heränneet vastuullisuusasioissa ja yhä useampi yritys haluaa olla mukana kestävässä kehityksessä. Yritykset myös tunnistavat niissä liiketoimintamahdollisuuksia. Katriina Peuhkuri, josta tähän aluksi avaisit kuuntelijoille sanaa yritysvastuu, niin mitä tämä yritysten vastuullisuus tänä päivänä tarkoittaa?

Katriina:

Yritysvastuu on olennainen osa nykyaikaista liiketoimintaa ja sen tarkoituksena on edistää kestäväää ja vastuullista toimintaa yrityksen eri osa-alueilla. Yritysvastuun merkitys perustuu siihen, että yritykset kantavat vastuuta niin yhteiskunnasta, ympäristöstä, työntekijöistään kuin myös sidosryhmistään. Nyt kun puhutaan aidosti vastuullisuudesta, niin sen eteen tämän yrityksen on pitänyt tehdä paljon työtä.

Yrityksen kaikkia toimintoja on jouduttu tarkastelemaan niin sanotun vihreän linssin läpi ja näitä puhtaita papereita ei saa kovinkaan helpolla. Yrityksiin kohdistuu paljon vaatimuksia ja niitä ei ole kauhean helppo täyttää. Sitten ilmiönä tästä puhutaan myös hiukan negatiiviseen sävyyn: sanotaan, että yritykset vihertyvät.

Heikki:

No ne yritykset, jotka ovat ottaneet tämän tosissaan ja ovat tarkastelleet niin toimitusketjunsä kuin arvoketjunsäkin huolellisesti, haluavat olla vastuullisessa toiminnassään läpinäkyviä ja käyttää esimerkiksi jäljitettäviä ketjuja. Riittääkö tämä?

Katriina:

Ei valitettavasti. Yritykseltä vaaditaan hyvinkin korkeita vastuullisuustasoja ja ihan vapaaehtoisesti tehtyjä muutoksia. Yrityksen täytyy tehdä paljon enemmän kuin se laki sallii ja vaatii ja myöskin ihan vapaaehtoisesti. Aiemmin on riittänyt, että yritys kohtelee työntekijöitä hyvin ja pienennetään päästöjä, mutta nyt tämä ei enää riitä ja vastuullisuustavoitteet on siirtynyt myöskin ihan tuonne liiketoiminnan ytimeen. Tämä ei ole enää pelkästään viestinnän asia viestiä, että nyt meillä tehdään tällaisia ja tällaisia lupauksia, vaan että se on ihan koko sen johdon ja koko yrityksen tehtävä. Useat yritykset tekevätkin ihan aidosti vastuullisia valintoja ja haluavat edistää toimillaan kestäväää kehitystä.

Ja nythän näillä kaikilla edelläkävijöillä, niin heillähän on se etu, että hehän rakentavat tästä itselleen tietenkin myös kilpailuetua. Ihan muutamalla sanalla kiteytettynä niin yrityksen tai minkä tahansa

organisaation vastuullisuus tarkoittaa kestäväää ja eettistä toimintaa, joka huomioi taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristölliset vaikutukset.

Heikki:

No jos tarkastellaan näitä nyt hieman tarkemmin, niin mitä tähän ympäristövastuun piiriin kuuluu.

Katriina:

No ympäristövastuusta niin siihen kuuluvat tietenkin päästöjen vähentäminen, energiatehokkuus kiertotalouden edistäminen ja ilman muuta vastuulliset hankinnat. Eli sillä tarkoitetaan sitä, että yritys pyrkii minimoimaan toimintansa haitalliset vaikutukset ympäristöön ja edistämään kestäväää kehitystä. Ja tähän koskee ihan kaikenkokoisia yrityksiä. Erityisen tärkeää tämä on niille yrityksille, jotka ovat kansainvälisiä ja heillä on toimintaa maissa, joissa ympäristösääntely vaihtelee.

Heikki:

No miten tämä käytännössä toteutuu? Esimerkiksi tällainen hiilijalanjäljen vähentäminen.

Katriina:

Parannetaan energiatehokkuutta niin tuotannossa kuin toimitusketjuissa. Tätä voidaan tehdä optimoimalla kuljetukset ja logistiikka, ja näin saadaan päästöjä pienennettyä. Miten se sitten tehdään, niin ihan vähentämällä tyhjiä ajoja ja sitten järjestellään kuljetukset järkeviksi. Sitten tietysti pyritään lyhentämään toimitusketjuja, suositaan sitä lähituotantoa, jos vain se on mahdollista. Osa yrityksistä myös on hankkinut vähäpäästöisiä kuljetusmuotoja. Sähköbiokaasujoukkoja. Tätäkin tietenkin mahdollisuuksien ja yrityskoon mukaan.

Sitten ihan nämä perinteiset onnistuu ihan pienemmilläkin yrityksillä, niin vähennetään jätteitä, suositaan kiertotaloutta. Huolehditaan siitä, että nuo pakkausmateriaalit ovat ympäristöystävällisiä ja käytetään aina kierrätysmateriaaleja. Suositaan kaikenlaisten vastuullisten raaka-aineiden käyttöä. Kaikki tällainen turhat pakkausmateriaalit, niin yrittää sellaisen käytöstä pois, ja jos on mahdollista käytetään biohajoavia pakkausmateriaalia ilman muuta. Pyritään pois muovista ja siirrytään noihin kestävimpiin vaihtoehtoihin.

Aina jos on mahdollista, niin kaikenlainen tuotteiden uudelleenkäyttö on aina järkevää. Sitten jos pohditaan ihan pieniä yrityksiä, niin jätteiden vähentämisen lisäksi on hyvä käyttää led-valaistusta ja valita yritykseen ylipäättänsä energiatehokkaita laitteita.

Heikki:

Niin yrityksethän voivat vaikuttaa moneen asiaan, mutta energiatuotanto on usein isompien toimijoiden käsissä. Miten näet uusiutuvan energian merkityksen yritysten näkökulmasta?

Katriina:

Puhuttaessa uusiutuvasta energiasta, niin otan tässä esille aurinko- ja tuulivoiman. Aurinkopaneelien hyötysuhde on noussut merkittävästi ja paneeleista on tullut jo paljon uusia innovaatioita. Yksi semmoinen innovaatio on, että voidaan nämä paneelit jo integroida suoraan ulkoverhoukseen ja silloin nämä ratkaisut mahdollistavat tällaisen aurinkoenergian hyödyntämisen laajemmalla pinta-alalla, joka taas parantaa energiatehokkuutta ja vähentää rakennuksen hiilijalanjälkeä.

No sitten tuulivoima. Yleisesti ottaen se on ympäristöystävällinen energiatuotantomuoto, mutta sillä on joitakin tällaisia ympäristövaikutuksia eli meluhaitta eli ääni voi aiheuttaa häiriöitä lähialueilla ja voisi myös vaikuttaa lintujen elinympäristöihin. Ja sitten on tietysti tällaiset maisemavaikutukset.

Asianmukainen suunnittelu ja sijoittelu. Voidaanko näitä sitten sillä tavalla tehdä, että vaikutukset sitten minimoituisi? En ole tämän alan asiantuntija. Mutta näiden lisäksi tietenkin on muitakin muotoja. Bioenergia ja kaikki puupohjaiset polttoaineet nyt olisi sitten myös yksi vaihtoehto.

Ylipäättään kaikkien yritysten ja organisaatioiden vastuulla on kouluttaa henkilökuntaa tästä ympäristövastuullisuudesta ja asettaa selkeitä ympäristötavoitteita ja myös seurata niiden toteutumista. Ja aina kannattaa tehdä yhteistyötä vastuullisten kumppaneiden toimittajien kanssa.

Heikki:

Kun nyt puhuimme tästä vastuullisuudesta sellaisessa kontekstissa, missä puhuttiin energiatehokkuudesta ja päästöjen vähentämisestä, niin sitten on tällainen kuin sosiaalinen vastuu. Mitä se tarkoittaa?

Katriina:

Sosiaalisen vastuun alueeseen kuuluvat hyvät työolot, tasa-arvon edistäminen ja työntekijöiden hyvinvointi. Yrityksen tulee huomioida toimintansa vaikutukset työntekijöihin, asiakkaisiin, yhteisöihin ja yhteiskunta on ihan laajemmallakin näkökulmalla.

Ja jos nyt tässä yhteydessä puhutaan kansainvälisestä yrityksestä, niin heille tämä laajeneminen koskee tietenkin eri maiden ihmisiä ja eri maiden kulttuureita. Työntekijöille nämä palkat ja työehdot täytyy olla lainmukaiset ja reilut. Kaikessa toiminnassa tulee edistää syrjimättömyyttä. Ja edistetään myös monimuotoisuutta ja inklusiivisuutta. Työturvallisuuden ja työterveyden tulee olla tietenkin kunnossa ja sitten jos käytetään näitä alihankintaketjuja, niin niiden tulee olla eettisiä ja vastuullisia.

Jos nyt mietitään tätä kansainvälistymistä, niin alihankkijoilla ei saa olla käytössä lapsityövoimaa tai käyttää epäinhimillisiä työoloja. Sitten myös kaikki sopimukset ja maksukäytännöt tulee olla oikeudenmukaiset, mutta ihan kaikkia tämä koskee tietenkin. Oli sitten kotimaassa tai ulkomailla toimiva yritys. Asioiden tulee olla kunnossa työolojen suhteen. Se on nyt yksi tällainen tärkeä asia tässä sosiaalisessa vastuussa.

Heikki:

No onko eettinen johtaminen osana yrityksen sosiaalista vastuuta? Liittyykö se jotenkin siihen ja mitä ylipäättään tarkoitetaan eettisellä johtamisella?

Katriina:

No eettiseen johtamiseen kuuluvat rehellisyys, vastuullinen päätöksenteko, oikeudenmukaisuus ja korruption torjunta. Se eettinen johtaminen ei ole pelkästään sellaista, että noudatetaan sääntöjä, vaan se tarkoittaa tällaisen eettisen yrityskulttuurin rakentamista, jossa työntekijät voivat toimia vastuullisesti ja tehdä oikeita päätöksiä tällaisissa haastavissakin tilanteissa. Kaiken perustana ovat vahvat arvot.

Läpinäkyvyys kaikkiin sidosryhmiin, työntekijöihin, asiakkaisiin, yhteisöön ja myös sijoittajien osalta. Eettisessä johtamisessa on myös nollatoleranssi kaikenlaiseen lahjontaan ja epäeettisiin liiketoimintakäytäntöihin. Johdolla tulee olla selkeät toimintaperiaatteet näiden tällaisten lahjojen ja etujen vastaanottamiseen.

Heikki:

No entäs sitten taloudellinen vastuu niin poikkeako tämä jotenkin normaalista talousvastuusta?

Katriina:

Puhuttaessa taloudellista vastuusta tarkoitetaan sellaista vastuuta, jossa liiketoiminta on läpinäkyvää ja eettistä. Yritys hoitaa veronmaksuvelvoitteet, palkat, sivukulut sekä muut velvoitteet asiallisesti ja verot maksetaan sinne, missä se liiketoiminta tapahtuu. Eli ei aggressiivista verosuunnittelua tai veroparatiisien käyttöä. Kaiken kaikkiaan kyseessä on pitkäjänteinen liiketoimintamalli, joka ei perustu tällaiseen nopeaan voitontavoitteluun työntekijöiden tai ympäristön kustannuksella.

Heikki:

No voiko vastuullinen yritys toimia kannattavasti?

Katriina:

Yritys voi toimia kannattavasti, vaikka se toimisi vastuullisesti. Luettuani tuossa taas vähän alan kirjallisuutta, niin tuon Silvolan ja Landausin kirjassa kerrottiin, että vastuulliset yritykset ovat pärjänneet yllättävän hyvin tutkimuksien mukaan. Vastuullisessa yrityksessä prosessit ovat kunnossa, eli yritykset ovat jo pitkään kartoittaneet erilaisia riskejä ja varautuneet niihin. Ja kyllä vastuullisten yritysten kaikki tuotteet, palvelut, niin nehan ne on jo itsessään vastuullisia. Kuluttajat arvostavat tätä vastuullisuutta, joten sitä on helppo hyödyntää markkinoinnissa ja se taas lisää myyntiä.

Heikki:

Eli sillä on myös taloudellinen ulottuvuus.

Katriina:

Vastuullisuudella on siis taloudellinen ja sosiaalinen ulottuvuus. Yrityksen toiminnan on oltava kannattavaa ja palkat, verot, työnantajamaksut tulee maksaa. Vastuulliset yritykset eivät käytä tietenkään pimeää työvoimaa tai pakota työntekijöitään epäinhimillisen olosuhteisiin.

Tuossa yhdessä podcastissa käytimmekin lounasruokalaesimerkkiä, jos nyt jatketaan vähän tällä teemalla. Puhutaan vaikka ravintolasta tai lounasruokalasta, niin yksi hyvä läpinäkyvä tapa on kertoa asiakkaille raaka-aineiden alkuperästä. Kerrotaan tarkasti, mistä raaka-aineet tulevat ja miten niitä on hyödynnetty. Samassa yhteydessä, niin voidaan myös nostaa alkutuottajan arvostusta kertoen, että miltä tilalta liha on tullut.

Tuotteiden ja palveluiden hiilijalanjälkeä tarkastelevat mittarit. Ne kehittyvät koko ajan. Kuluttajan on helpompaa vertailla, vaikka tuon kotimaisen lehmänmaidon ja ulkomailta tuodun kasvimaidon hiilijalanjälkeä. Tulevaisuudessa alkuperä ja vastuullisuus merkinnät tulevat korostumaan ja ne tulevat yhä näkyvimmiksi. Jo nyt useammat fine dining -ravintolat ja ketjuravintolat, niin he korostavat raaka-aineidensa alkuperää. Tällaiset lähiruokaravintolat, niin he monesti kertovat, että hyödyntävätkö he villiruokaa. Ekologisesti suuntautuneet kahvilat kertovat aktiivisesti, että mistä heidän tuotteensa on peräisin. Ihan käytännön toimina niin ravintolat voivat lisätä tällaisia QR koodeja ruokalistaan, josta asiakkaat voivat skannata ja tarkistaa raaka-aineiden alkuperän, tuotantotavan ja myös mahdolliset sertifikaatit joissakin paikoissa voi olla ihan seurattavissa yksittäisen annoksen hiilijalanjälkikin.

Heikki:

Minkä vuoksi mielestäsi yrityksen olisi hyvä laittaa vastuullisuusstrategia näkyville?

Katriina

Jos ollaan ihan hiljaa vastuullisuusasioista, niin kyllä nuo sidosryhmät saattavat ajatella, että yrityksellä ei ole mitään kantaa niihin. Ei strategiaa, ei tavoitteita, ei riskin arviointia. Tänä päivänä on

ihan pankitkin haluavat nähdä lainaneuvotteluissa, että kuinka yritys johtaa vastuullisuuttaan. Onko yrityksellä mitään kannanottoa tuohon asiaan ja löytyykö yrityksestä henkilöä, jolle tämä vastuullisuuden johtaminen kuuluu. Pankit ja sijoittajat arvioivat yrityksen vastuullisuutta osana riskienhallintaa. Nämä tällaiset kriteerit voivat vaikuttaa ihan lainaehtoihin ja sijoituspäätöksiin. Myös monesti investointihakemuksessa kysytään vastuullisuusasioita.

Vastuullisuusstrategian näkyvyys luo myös luottamusta. Se vahvistaa brändiä ja voi tuoda liiketoiminnallista etua. Vastuullisuudesta viestiminen ylipäättänsä voi parantaa yrityksen mainetta ja houkutella asiakkaita. Monet asiakkaat nimittäin suosivat yrityksiä, jotka ovat avoimia kestävän kehityksen tavoitteestaan.

Heikki:

Jos käännetään tämä ajatus nyt toisin päin niin, mitä maksaa sitten, jos yritys vaikenee vastuullisuudestaan?

Katriina:

Jos yritys vaikenee vastuullisuudestaan, niin tämä on vähän sellainen huonompi asia. Kyllä yleensä sijoittajat haluavat tietoa siitä, että miten yritykset kantavat sosiaalisen ja ympäristövastuunsa. Tiedon pitäisi olla mahdollisimman konkreettista ja keskenään vertailukelpoista.

Tämmöinen tekeminen ja kertominen, niin ne tukevat toisiaan silloin, kun mitataan oikeita asioita. Ja ihan myöskin tämmöisten pk-yritysten ja pienempienkin yritysten on hyvä pohtia sitä raporttoimattomuuden hintaa. Se vaikeneminen on viesti. Läpinäkyvyys on nimittäin vastuullisuudessa kaikkea, niin tekemistä kuin siitä kertomista.

Se on semmoinen läpileikkaava kriteeri ja sitä odottavat sijoittajien lisäksi muun muassa ihan rahoituspäätöksiä tekevät pankit, yritysten työntekijät sekä kansalaisjärjestöt.

Heikki:

Lämmin kiitos Katriina Peuhkurille, hallintotieteiden maisteri ja yritystoiminnan lehtori siitä, että olet ollut jakamassa arvokasta asiantuntemustasi. Ja iso kiitos myös teille kuulijat. Toivottavasti olette saaneet uusia ajatuksia, näkökulmia ja inspiraatiot. Kiitos, että olitte mukana.